

кандидат архітектури, доцент
 кафедра Основ архітектури та архітектурного проєктування, КНУБА
 orcid.org/0009-0003-1002-599X
 nikanorov.so@knuba.edu.ua

МЕТОДОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ ОБМІРНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТАМИ ПЕРШОГО КУРСУ

© Ніканоров С.О., 2025

<https://doi.org/10.32347/2519-8661.2025.34.18-44/>

Анотація: У статті розглядаються особливості та цьогорічні нововведення проведення учбової практики (обмірна, проектна) на кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування КНУБА. У статті викладено ретроспективу проведення практики в різні роки. Описано організацію процесу, методичну послідовність роботи. Особливу увагу приділено впровадженню в процес практики. варіативності презентації графічних робіт студентів архітекторів. Сучасна архітектурна практика вимагає від фахівців не лише володіння традиційними методами креслення, а й уміння застосовувати різні форми візуалізації — від ручної графіки до цифрового моделювання.

Постановка проблеми: необхідність удосконалення та апробації методики проведення обмірної практики для студентів першого курсу за допомогою опанування різних технік подачі, глибокого вивчення видатних пам'яток вітчизняної архітектури, вмінню прилюдно захищати проект. У процесі учбової практики студенти отримують можливість обирати найбільш доцільні засоби представлення результатів своєї роботи. Такий підхід сприяє розвитку індивідуального творчого мислення, формує почуття композиції, кольору, масштабу й просторового сприйняття. Варіативність у поданні матеріалу дозволяє глибше розкрити концепцію проекту, виявити авторський стиль і підвищити рівень естетичної культури студентів.

Ключові слова: архітектурне проєктування, архітектурне навчання, обмірна практика, проектна практика, техніки, варіативність презентації.

Актуальність теми: Сучасна архітектурна освіта потребує постійного удосконалення методів підготовки майбутніх фахівців, що зумовлено динамічним розвитком будівельних технологій, зміною соціокультурних умов та підвищеннем вимог до якості архітектурного середовища. Учбова практика, зокрема обмірна та проектна, є важливим етапом формування професійних компетентностей студентів, адже забезпечує зв'язок між теоретичними знаннями та практичною діяльністю. Аналіз особливостей та нововведень у проведенні такої практики дозволяє удосконалити навчальний процес, підвищити його ефективність і адаптувати до сучасних викликів архітектурної галузі. Саме тому дослідження питань організації та методики проведення учбової практики на кафедрі Основ архітектури та архітектурного проєктування КНУБА є актуальним і своєчасним.

Викладачі кафедри Основ архітектури та архітектурного проєктування КНУБА активно впроваджують різні формати представлення графічних матеріалів: класичні креслення, планшети, колажі, макети, цифрові рендери та 3D-моделі. Такий підхід робить процес навчання більш гнучким і наближає його до сучасних стандартів архітектурної освіти, де важливу роль відіграє візуальна комунікація.

Варіативність презентації графічних робіт не лише підвищує якість навчального процесу, а й сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки студенти вчаться презентувати власні ідеї різними засобами — усно, графічно, мультимедійно. Це дозволяє краще адаптуватися до професійних умов роботи архітектора, де результат проектування часто потребує переконливої візуальної аргументації. Таким чином, упровадження варіативності в процес презентації студентських робіт є важливим чинником формування сучасного фахівця-архітектора, здатного мислити креативно, працювати з новими технологіями та ефективно презентувати свої ідеї.

Метою статті є аналіз особливостей проведення учбової практики (обмірної та проектної) на кафедрі Основ архітектури та архітектурного проектування КНУБА, виявлення цьогорічних нововведень у її організації та методичному забезпеченні, а також визначення шляхів удосконалення процесу підготовки студентів-архітекторів через поєднання теоретичних знань і практичних навичок.

Виклад основного матеріалу. Підготовка майбутніх архітекторів неможлива без практичного засвоєння методів роботи з реальними об'єктами архітектури. Важливо, щоб студенти не лише оволоділи теоретичними знаннями, а й навчилися аналізувати, фіксувати та відтворювати просторові характеристики будівель. Саме тому значне місце у навчальному процесі посідає обмірна практика — перший етап професійного становлення майбутнього архітектора.

На початку 2000х років у межах багаторічної творчої співпраці кафедри Основ архітектури та архітектурного проектування Київського національного університету будівництва і архітектури з Державним історико-культурним заповідником міста Дубно було організовано проведення учбової обмірної та проектної практики для студентів першого курсу. Тоді разом із керівництвом Заповідника були визначені конкретні об'єкти, що потребували ретельного дослідження та документування. Студенти, під керівництвом викладачів кафедри, виконували обміри архітектурних елементів, фрагментів забудови й території Дубенського замку. Особлива увага приділялася аналізу ландшафтного середовища, стану малих архітектурних форм і потребам у благоустрої.

Результатом практики стали не лише детальні обмірні креслення, а й ескізні пропозиції з реконструкції та благоустрою території замку. Студенти розробили варіанти малих архітектурних форм — альтанок, лав, сходів, пандусів, ліхтарів тощо, об'єднаних єдиною стилістикою та композиційною логікою. Під час обговорення результатів із керівництвом Заповідника враховувалися потреби людей з особливими потребами, що стало важливим кроком у формуванні сучасного підходу до історико-архітектурного середовища.

Практика в Дубно стала цінним навчальним і творчим досвідом як для студентів, так і для викладачів. Вона сприяла формуванню професійних навичок, розвитку просторового мислення та розуміння значення архітектурної спадщини у контексті сучасного міського середовища.

В подальші роки обмірна практика проходила на території Національного заповідника “Софія Київська”. Національний заповідник “Софія Київська” є одним із найвидатніших історико-архітектурних і духовних символів України. Це унікальний комплекс, що поєднує в собі визначні пам'ятки архітектури, мистецтва та історії XI–XVIII століть і втілює багатовікову традицію розвитку української культури.

Під керівництвом викладачів кафедри студенти в різні роки працювали над розробленням архітектурних рішень вхідної групи до будівлі “Хлібні”, інших будівель заповідника та реорганізацією території за адміністративною будівлею. Враховувалися вимоги створення комфорних умов пересування для маломобільних груп населення.

Практика у “Софії Київській” стала важливим досвідом для студентів, адже поєднала історико-дослідницьку роботу з творчими проектними завданнями. Вона сприяла розвитку просторового мислення, формуванню практичних навичок і вихованню поваги до культурної спадщини.

Влітку 2025 року проведення обмірної практики відбулось на території Храмового комплексу Ікони Божої Матері Живоносне Джерело. Храм на честь ікони Божої Матері “Живоносне Джерело”, розташований на території сучасної Південної Борщагівки у Києві, має понад 350-річну історію. Його заснування відноситься до середини XVII ст. (між 1632–1657 рр.), невдовзі після утворення села Братська Борщагівка, що належало Київському Братському Богоявленському монастирю. Від початку свого існування храм був тісно пов’язаний із Києво-Могилянським колегіумом і належав до Києво-подільської протопопії.

Упродовж XVII–XIX ст. церква була духовним центром для трьох Борщагівок — Софіївської, Микільської та Братської. Особливе значення мала чудотворна ікона Божої Матері, званої Братсько-Борщагівською, що привертала численних прочан. Перша дерев’яна споруда храму кілька разів перебудовувалась: у 1740–1747 рр. — за наказом митрополита Рафаїла (Заборовського), а в 1866–1872 рр. — відбулася повна реконструкція в камені у псевдовізантійському стилі. Нова будівля мала хрестоподібний план, п’ять бань і триярусну дзвіницю. На початку ХХ ст. при храмі діяла парафіяльна школа та розвинене церковне життя.

У радянський період (з 1930-х рр.) храм зазнав нищіння: його настоятеля було репресовано, бані та дзвіницю розібрано, а споруду перетворено на зерносховище. Чудотворна ікона була втрачена. Під час Другої світової війни богослужіння короткочасно відновили, однак у 1968 р. храм знову закрили. У 1980-х роках споруду намагалися переобладнати під молодіжний клуб, що призвело до значних архітектурних втрат.

Відродження святині розпочалося у 1990-х рр. — 1995 року тут відновилася релігійна громада, а з 1996 р. настоятелем став протоієрей Валерій Семанець. Він звернувся до архітектора Олега Семеновича Слепцова і було проведено реставраційно-будівельні роботи, які тривають і сьогодні. Таким чином, Олег Семенович Слепцов та команда співробітників науково-проектного архітектурного бюро "ЛІЦЕНЗіАРХ" присвятили цьому об’єкту вже майже 30 років.

Цього року студенти першого курсу працювали на обмірній практиці над інтер’єром та екстер’єром: студенти групи «А» працювали з вітвarem нижнього храму, а студенти групи «Б» над криницею (Рис.1). Після проведених обмірів кожен студент обрав техніку презентації та виконав індивідуальну роботу (Таблиця 1,2).

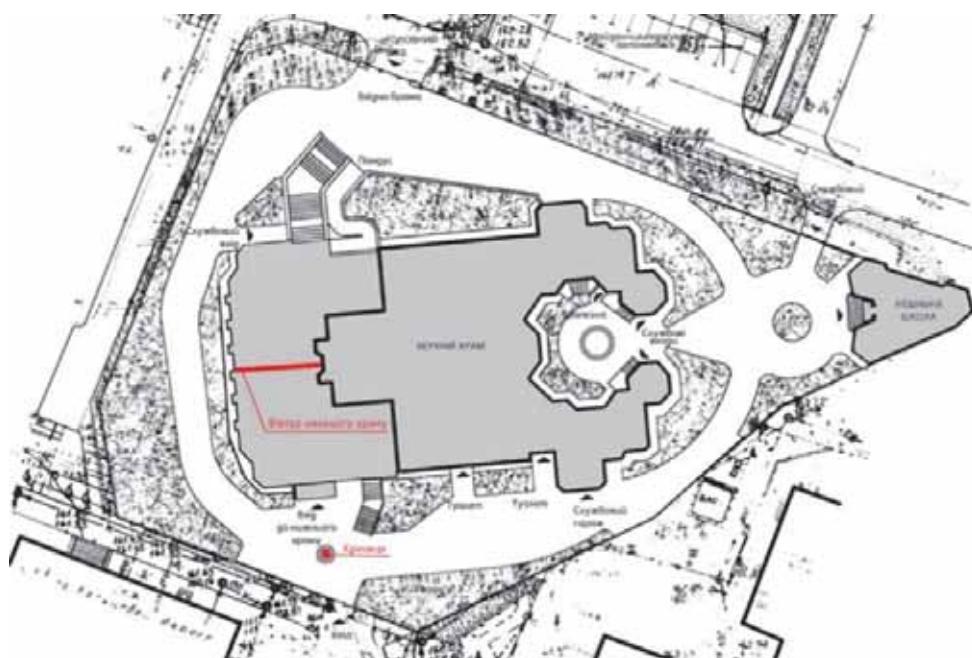
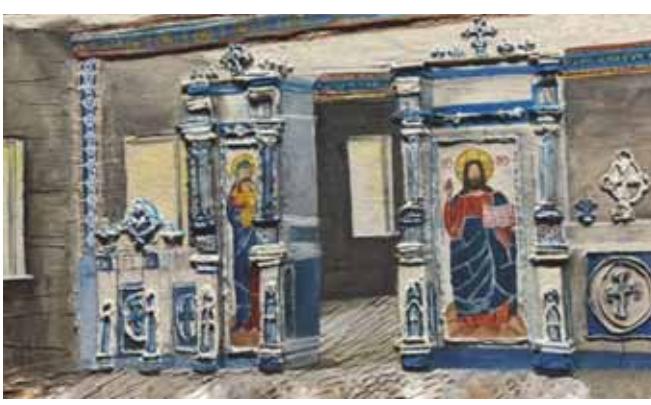

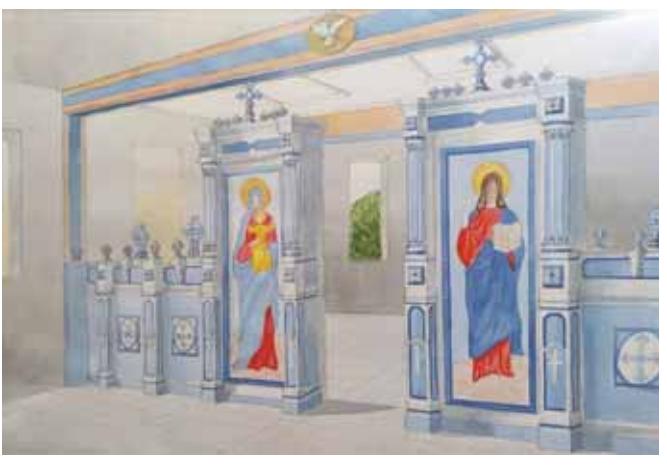
Рис. 1. Розміщення об’єктів на генеральному плані храмового комплексу.

Таблиця 1. Методи графічної техніки подачі концепції інтер'єрного простору

№	Фото	Опис	
Графічні техніки			
1		Простий олівець Матеріали: графітовий олівець, папір Характер/виразність: лінійність, штрихування, тональні переходи. Особливості / переваги: доступність, універсальність, ідеальний для ескізів і навчання. Роки виникнення: XV ст. (Італія)	Мотлях Ольга
2		Кольорові олівці Матеріали: воскові/графітові стрижні з пігментами Характер/виразність: яскравість, м'які переходи, декоративність. Особливості / переваги: зручні для ілюстрацій, дають контролюваний колір Роки виникнення: XVIII ст.	Дем'яненко Софія
3		Маркери (поліхромія) Матеріали: маркери на спиртовій/водній основі Характер/виразність: соковитий колір, чіткі контури, сучасний стиль. Особливості / переваги: швидке нанесення, популярні у скетчингу. Роки виникнення: ХХ ст. (1960-ті)	Бондар Поліна

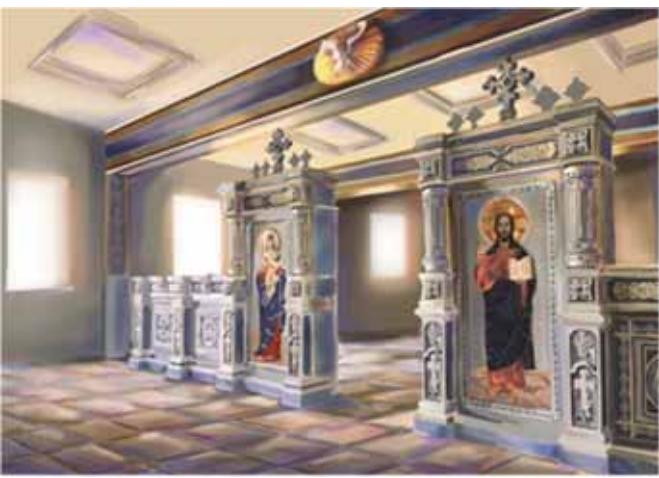
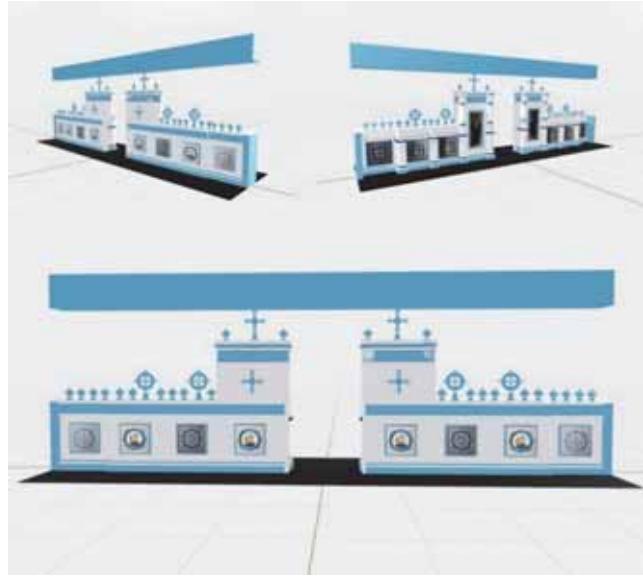
4		Вугілля Матеріали: деревне вугілля, папір Характер/виразність: виразний контраст, жестикулятивність Особливості / переваги: виразність, динамічність, підходить для швидких етюдів Роки виникнення: від давнини (печерні малюнки)	Егізарян Аріна
5		Пастель Матеріали: пастельні крейди, папір Характер/виразність: ніжність, оксамитова фактура, м'які переходи. Особливості / переваги: швидке нанесення кольору, особлива фактурність. Роки виникнення: XV ст. (Франція)	Чепурана Дарина
6		Кулькова ручка Матеріали: папір, ручка Характер/виразність: графічність, штриховка, експериментальність Особливості / переваги: доступність, можливість створювати тональні малюнки Роки виникнення: ХХ ст. (1940-ві)	Доморощанка Олександра

Живописні техніки			
7		Олійні фарби Матеріали: олійні пігменти, полотно/дерево Характер/виразність: глибина кольору, реалістичність, фактурність. Особливості / переваги: довговічність, насыщені кольори, багатошаровість. Роки виникнення: XV ст. (Нідерланди)	Карпенко Олександра
8		Акрил Матеріали: акрилові фарби, полотно, папір Характер/виразність: швидко сохне, насыщеність, універсальність. Особливості / переваги: швидко висихає, легко змішується з іншими матеріалами Роки виникнення: ХХ ст. (1930-ті)	Якубовська Анастасія
9		Імпасто Матеріали: олійні/акрилові фарби, мастихін Характер/виразність: об'єм, рельєф, експресивність. Особливості / переваги: створює фактурну поверхню, ефектність Роки виникнення: XVII ст.	Панько Макар

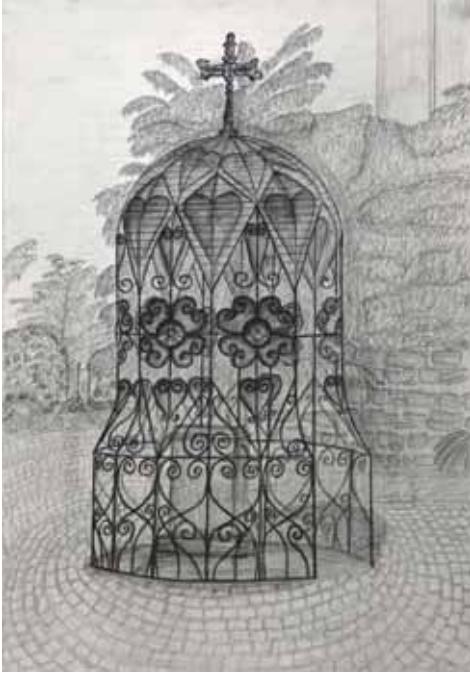
10		Акварель по сухому Матеріали: акварель, сухий папір Характер/виразність: чіткі контури, контролювані мазки Особливості / переваги: підходить для деталізованих робіт Роки виникнення: XVIII ст.	Завадський Олександр
11		Акварель по мокрому Матеріали: акварель, зволожений папір Характер/виразність: розплівчастість, м'які переходи, імпресіоністичність Особливості / переваги: дає атмосферні ефекти, плавні переходи Роки виникнення: XVIII ст.	Гуменна Валерія
12		Відмивка аквареллю Матеріали: акварель, пензлі, папір Характер/виразність: прозорість, легкість, м'які тони (кольорові чи ч/б) Особливості / переваги: передає ніжність та легкість образів Роки виникнення: XVIII ст.	Костина Валерія

13		Гризаль Матеріали: темперні/олійні фарби, ч/б гама Характер/виразність: ілюзія рельєфу, об'ємність, графічність Особливості / переваги: імітує скульптурність, підсилює форму Роки виникнення: XV–XVI ст.	Кучъ Владислав
14		Відмивка часом Матеріали: чай, пензель, папір Характер/виразність: тепла сепія, м'які переходи, декоративність Особливості / переваги: натуральність, оригінальний відтінок Роки виникнення: XIX–XX ст.	Кабак Єва
15		Відмивка кавою Матеріали: кава, пензель, папір Характер/виразність: теплий тон, фактурність, ностальгічність Особливості / переваги: незвичний художній ефект, теплі тони Роки виникнення: XIX–XX ст.	Щербина Таїсія

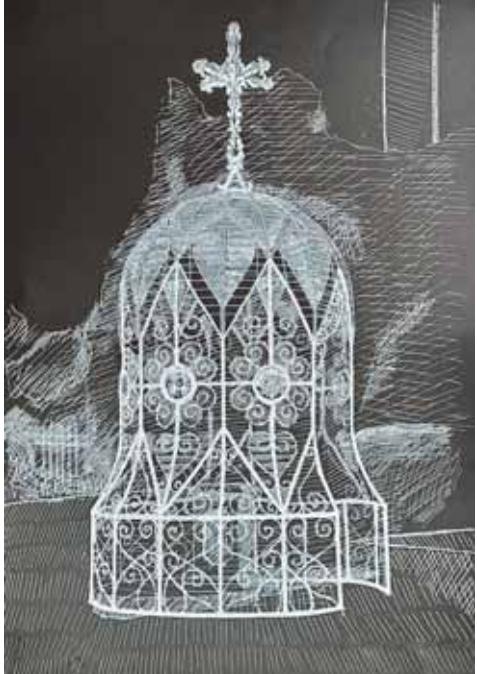
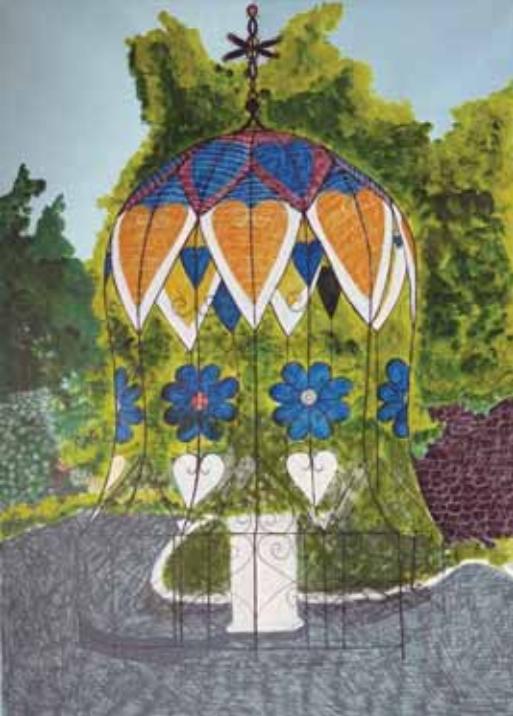
16		Гуаш (кольорова) Матеріали: гуашеві фарби, папір/картон Характер/виразність: матова поверхня, насиченість кольору Особливості / переваги: укривистість, яскравість, зручність для навчання Роки виникнення: XVII ст.	Григоренко Софія
17		Гуаш (монохром) Матеріали: гуаш, обмежена палітра Характер/виразність: графічність, контрастність, декоративність Особливості / переваги: виразність у мінімальній палітрі Роки виникнення: XVII ст.	Сивопляс Назар
Декоративно-прикладні техніки			
18		Витинанка Матеріали: папір, ножиці, ніж Характер/виразність: орнаментальність, силуетність, контраст Особливості / переваги: декоративність, унікальність ручної роботи Роки виникнення: XVI ст. (в Україні – XIX ст.)	Шумова Марія

19		Колаж з паперу Матеріали: папір, клей, основа Характер/виразність: декоративність, поєднання фактур і образів Особливості / переваги: поєднання різних матеріалів, креативність Роки виникнення: ХХ ст. (1910-ті, кубізм)	Красій Дарина
Цифрові техніки			
20		Діджитал малюнок Матеріали: планшет, стилус, графічні програми Характер/виразність: безмежні можливості, точність, багатошаровість Особливості / переваги: легке редагування, гнучкість, зручність для ілюстрацій Роки виникнення: ХХ ст. (1980-ті)	Лемішко Ірина
21		3D-візуалізація Матеріали: комп’ютер, 3D-програми Характер/виразність: об’ємність, фотorealізм, динамічність Особливості / переваги: можливість створювати реалістичні моделі й анімацію Роки виникнення: ХХ ст. (1970-ті)	Геращенко Софія

Таблиця 2. Методи графічної техніки подачі концепції інтер'єрного простору

№	Фото	Опис	
Графічні техніки			
1		Простий олівець (монохром) Матеріали: графітовий олівець різної твердості, папір. Характер/виразність: лінійність, штрихування, плавні тональні переходи; дає можливість від точного контуру до м'якої світлотіні. Особливості / переваги: доступний і універсальний інструмент; ідеальний для ескізів, навчання й детальних малюнків; дозволяє легко комбінувати з іншими матеріалами. Роки виникнення: XV ст., Італія (масове поширення з XVI ст.).	Река Анна
2		Кольорові олівці Матеріали: дерев'яні олівці з кольоровим пігментом, папір. Характер/виразність: чіткі лінії, штрихування, насичені кольори; можливість поєднувати лінійність із тональними переходами. Особливості / переваги: доступні й зручні у використанні; підходять для навчання, ілюстрацій, декоративних робіт; легко комбінуються з іншими техніками. Роки виникнення: XIX ст., Європа (масове виробництво кольорових олівців).	Шадура Софія

3		Акварельні олівці (кольорові) Матеріали: олівці з водорозчинним пігментом, папір (звичайний або акварельний), пензель і вода. Характер/виразність: поєднання чіткої лінії та можливості розмивання кольору; дозволяють отримувати як графічний штрих, так і акварельні ефекти. Особливості / переваги: універсальність — можна малювати «на сухо» як звичайними кольоровими олівцями або розмивати водою для живописних ефектів; зручні в навчанні, подорожах та ілюстрації. Роки виникнення: ХХ 29т.. (широке поширення з 1930–40-х років завдяки промисловому виробництву водорозчинних пігментів).	Васильєва Богдана
4		Туш/перо (монохром) Матеріали: туш, перо або пензель, папір Характер/виразність: чіткі контури, різкі контрасти чорного і білого, лінійна графічність Особливості / переваги: дає можливість створювати дуже точні й виразні малюнки; використовується у книжковій ілюстрації, каліграфії; добре передає характер лінії й фактуру Роки виникнення: IV–V 29т.. (Китай, Японія), у Європі — з Середньовіччя	Томаченко Карина

5		Біла туш (монохром) Матеріали: біла туш, перо або пензель, кольоровий чи тонований папір (переважно темний фон). Характер/виразність: чіткі та виразні лінії, сильний контраст із фоном, ефект світлових акцентів і сяйва; створює відчуття рельєфу та простору. Особливості / переваги: дозволяє підкреслювати світло на темному тлі; добре підходить для декоративної та книжкової графіки, каліграфії; створює ефектні монохромні композиції. Роки виникнення: XIX–XX ст. (поширення в європейській і східній графіці та каліграфії).	Гайдаржі Костянтин
6		Туш/перо (кольорова) Матеріали: кольорова туш, перо або пензель, папір Характер/виразність: поєднання графічної лінійності з декоративною виразністю кольору; динамічні контрасти Особливості / переваги: дає можливість урізноманітнювати графічні роботи кольоровими акцентами; використовується в сучасній ілюстрації, дизайні, декоративній графіці Роки виникнення: XIX–XX ст. (ширше поширення завдяки розвитку кольорових пігментів і промислового виробництва туші)	Цицало Юлія

7		Маркери (поліхромія) Матеріали: маркери на спиртовій чи водній основі, спеціальний папір для маркерів або креслярський. Характер/виразність: соковиті насичені кольори, можливість поєднувати чіткі контури з плавними градієнтами, декоративність. Особливості / переваги: швидке нанесення, зручність у скетчингу, коміксах, ілюстрації; швидко сохнуть, добре комбінуються з лінерами. Роки виникнення: XX ст., 1960-ті роки (Японія, розвиток дизайнерських маркерів).	Шолохова Каріна
8		Сепія (монохром) Матеріали: туш або фарба на основі натурального пігменту з чорнильного мішка каракатиці (тепер часто синтетичні аналоги), папір, перо чи пензель. Характер/виразність: м'які коричневі відтінки, теплий тон, плавні переходи світлотіні; створює атмосферу старовини та камерності. Особливості / переваги: передає глибину та емоційну теплоту малюнка; додає роботам ностальгійного чи класичного звучання; популярна в портретах, пейзажах, етюдах. Роки виникнення: Античність (давня Греція та Рим), особливе поширення — XVI–XVIII ст. у європейській графіці.	Щачнева Ганна

9		Вугілля (монохром) Матеріали: деревне вугілля, папір Характер/виразність: виразний контраст, м'які переходи, жестикулятивність, динамічність ліній Особливості / переваги: легко створювати як різкі контрасти, так і м'які тіні; зручне для швидких етюдів; дає ефект живої, експресивної лінії Роки виникнення: з давнини (печерні малюнки, первісне мистецтво)	Ігнатюк Ольга
10		Кулькова ручка (монохром) Матеріали: кулькова ручка (синя, чорна або інша монохромна паста), папір. Характер/виразність: чітка лінійність, штриховка, створення тональних переходів за допомогою насиченості штриха; виразна графічність. Особливості / переваги: доступний і буденний інструмент, зручний для експериментів; дає можливість створювати витончені та несподівані світлотініві переходи у малюнку, популярний у сучасній графіці. Роки виникнення: ХХ ст., 1940-ві роки (масове виробництво кулькових ручок).	Кохановська Анна

11		Пастель (кольорова) Матеріали: пастельні крейди з пігментом; спеціальний шорсткий папір або картон. Характер/виразність: ніжні відтінки, м'які тональні переходи, оксамитова фактура; роботи виглядають легкими й делікатними. Особливості / переваги: швидке нанесення кольору, можливість змішування відтінків без води чи розчинників; особлива фактурність і декоративність; популярна в портретах і пейзажах. Роки виникнення: XV ст., Франція (поширення набула у XVIII ст. в портретному живописі).	Єманова Олександра
Живописні техніки			
12		Чай (монохром) Матеріали: заварений чай (як натуральний пігмент), пензель, папір. Характер/виразність: теплі відтінки сепії, м'які тональні переходи, легка прозорість; роботи виглядають декоративними й атмосферними. Особливості / переваги: експериментальна техніка; доступна й оригінальна; дозволяє створювати ніжні монохромні композиції з характерним «старовинним» ефектом. Роки виникнення: XIX–XX ст., як побутовий та експериментальний спосіб малювання.	Кравцова Альона

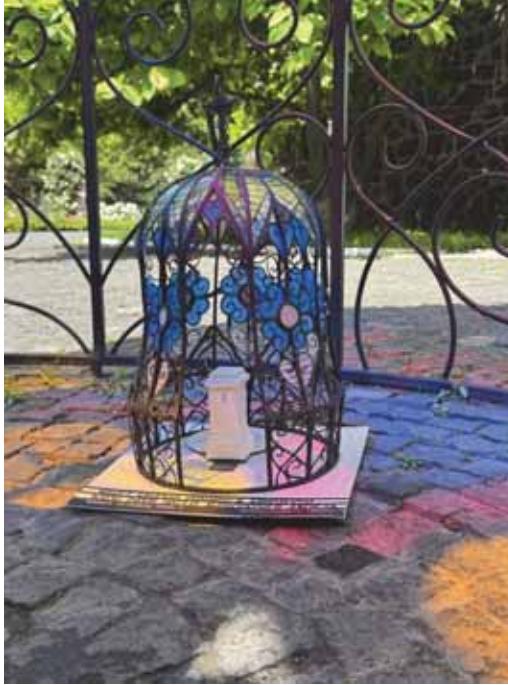
13		Відмивка кавою (монохром) Матеріали: заварена кава різної міцності, пензель, папір. Характер/виразність: теплі коричневі тони, прозорі й напівпрозорі шари, плавні переходи світлотіні; створює м'яку та ностальгійну атмосферу. Особливості / переваги: натуральний матеріал, легкодоступний і нетоксичний; дає оригінальний художній ефект; популярний у декоративній графіці та експериментальних роботах; може імітувати сепію. Роки виникнення: XIX–XX ст. (побутове й аматорське використання, особливо у декоративних техніках).	Резніченко Марія
14		Відмивка вином (монохром) Матеріали: червоне або рожеве вино, пензель, акварельний папір. Характер/виразність: бордові, пурпурні чи рожеві відтінки; прозорість і плавні переходи; з часом колір темнішає або набуває сепійного тону. Особливості / переваги: оригінальний та непередбачуваний ефект; унікальна колірна гама; популярна в декоративних та експериментальних роботах; додає творам «живого» характеру. Роки виникнення: XIX–XX ст., як побутова й експериментальна техніка; нині застосовується сучасними митцями для нестандартних рішень	Макаренко Анастасія

15		Відмивка аквареллю (кол'орова) Матеріали: акварельні фарби, пензель, акварельний папір. Характер/виразність: легкі прозорі шари кол'ору, плавні переходи та напівтони; робота виглядає повітряною й м'якою. Особливості / переваги: дозволяє створювати атмосферні ефекти, підкреслювати настрій кол'ором; зручна для етюдів, пейзажів та ілюстрацій; легко поєднується з графікою. Роки виникнення: XVIII ст., поширина в європейському мистецтві завдяки розвитку акварельної техніки.	Лесик Антон
16		Акварель по сухому (кол'орова) Матеріали: акварельні фарби, пензель, сухий акварельний папір. Характер/виразність: чіткі контури та контролювані мазки; колір лягає насичено й рівномірно, з можливістю детального опрацювання. Особливості / переваги: дає змогу досягати високої точності та чистоти кол'ору; підходить для ілюстрацій, архітектурних ескізів, ботанічних замальовок; легко комбінується з лінерами та олівцем. Роки виникнення: XVIII ст., особливо поширина в Європі у науковій графіці та ілюстрації.	Циганок Вікторія

17		Акварель по мокрому (кольорова) Матеріали: акварельні фарби, пензель, зволожений акварельний папір. Характер/виразність: м'які переходи, розплівчастість форм, ефектні розмиття кольору; створює відчуття легкості та живописної атмосфери. Особливості / переваги: дає можливість отримати плавні переходи та непередбачувані ефекти; особливо підходить для пейзажів, імпресіоністичних робіт і декоративних композицій. Роки виникнення: XVIII ст., поширина у європейському мистецтві з розвитком акварельних технік.	Денесюк Юлія
18		Гуаш (монохром) Матеріали: гуашеві фарби, пензель, папір або картон, обмежена палітра (один колір із відтінками). Характер/виразність: чіткі контрасти, декоративність, насичені площини кольору; робота виглядає виразною та лаконічною. Особливості / переваги: дозволяє акцентувати увагу на формі та світлотіні без відволікання на колір; зручна для навчальних завдань, графічних і декоративних композицій. Роки виникнення: XVII ст., Європа (особливо поширина як навчальна та декоративна техніка).	Янакова Вероніка

19		Акрил (кольорова) Матеріали: акрилові фарби на водній основі, пензлі, палітра, полотно або папір. Характер/виразність: яскраві, насичені кольори; швидко висихає; дозволяє працювати як прозорими шарами, так і щільними мазками. Особливості / переваги: стійкий до часу, не тьмяніє; зручний у роботі завдяки швидкому висиханню; універсальний — підходить і для станкового живопису, і для декоративних робіт. Роки виникнення: середина ХХ ст., США (поширення з 1950-х років).	Лобань Ксенія
20		Олійні фарби (кольорові) Матеріали: паста з пігментів та олії (переважно ляної), пензлі, мастихіни, полотно або дошка, ґрунт. Характер/виразність: глибокі, насичені кольори, можливість тонких переходів і багатошаровості; варіативність мазків. Особливості / переваги: повільне висихання; довговічність і багатство кольору; класика портрету та пейзажу. Роки виникнення: XV ст., Фландрія (брати ван Ейки).	Ясевіна Дарія

Декоративно-прикладні техніки		
21	Витинанка (монохром) Матеріали: папір (білий або чорний), ножиці чи ніж. Характер/виразність: силуетність, чіткі контури, декоративна гра світла й тіні. Особливості / переваги: доступна народна техніка, виразна у композиції й ритмі; використовується в декорі та дизайні. Роки виникнення: XVI–XVII ст., Україна та Східна Європа.	Грищенко Станіслав
22	Колаж з паперу (кольоровий) Матеріали: різнокольоровий папір, картон, клей, ножиці чи ніж. Характер/виразність: поєднання фактур і кольорових площин; декоративність, динамічність, контрастність форм і кольорів. Особливості / переваги: дозволяє швидко створювати виразні композиції; розвиває творче мислення; зручний для експериментів у дизайні, декорі та сучасному мистецтві. Роки виникнення: початок ХХ ст., авангард (К. Швіттерс, П. Пікассо, Ж. Брак).	Грубяк Катерина

23		Макет (монохром) Матеріали: папір, картон, клей, іноді пластик чи інші прості матеріали. Характер/виразність: об'ємна форма; акцент на конструкції, пропорціях і композиції Особливості / переваги: дає змогу швидко перевірити ідею, працювати з простором і масштабом; зручний у навчанні та проєктуванні. Роки виникнення: ХХ ст., архітектурна та дизайнерська практика.	Жека Христина
24		Макет (кольоровий) Матеріали: папір, картон, клей, фарби чи кольоровий папір; іноді пластик та інші декоративні матеріали. Характер/виразність: об'ємна форма з кольоровим вирішенням; поєднання конструктивності й декоративності. Особливості / переваги: передає форму й колір одночасно; використовується в архітектурі, дизайні та декоративному мистецтві. Роки виникнення: ХХ ст., архітектурна та дизайнерська практика	Склярова Софія

25		Барельєф з пластиліну (монохром) Матеріали: пластилін одного кольору, основа (картон, дошка), інструменти для моделювання. Характер/виразність: об'ємність, плавні форми, чіткі контури; акцент на пластиці та світлотіні без відволікання на колір. Особливості / переваги: доступна й приступна у виконанні техніка; зручна для навчання й творчих експериментів; дозволяє швидко формувати композиції та змінювати деталі. Роки виникнення: XX ст., використовується переважно в освітньому та прикладному середовищі.	Ніцович Анастасія

Цифрові техніки

26		Діджитал-малюнок (кольоровий) Матеріали: графічний планшет або комп’ютер, стилус, програмне забезпечення (Photoshop, Procreate, Krita тощо). Характер/виразність: широкі можливості (імітації традиційних технік, унікальні цифрові ефекти); точність, яскравість і гнучкість у роботі з кольором. Особливості / переваги: швидке редагування, шари, необмежена палітра; зручний для ілюстрації, дизайну, концепт-арту; легке поширення у цифрових медіа. Роки виникнення: кінець XX ст., масове поширення з 1990-х років.	Василишин Данило

Віттар нижнього храму виконаний з фаянсу, що робить його унікальним в своєму роді. Процес монтажу ще не завершений, тому студенти працювали безпосередньо на будівельному майданчику святого місця.

Доповідь та презентація робіт проходила в приміщенні храму в присутності завідувача та викладачів кафедри Основ архітектури та архітектурного проектування, а також настоятеля храму протоієрея Романа Музики (Рис. 2-4).

Рис. 2. Вступне слово завідувача кафедри ОАтаАП Слєпцова О.С.
(Зліва направо: Трофімчук С.М., Ніканоров С.О., Слєпцов О.С., Музика Р.)

Рис. 3. Процес доповіді та презентації роботи студента в приміщенні храму

Рис. 4. Загальна фотографія викладачів та студентів першокурсників кафедри ОАтаАП

Висновки. У сучасному освітньому процесі важливим елементом професійної підготовки майбутніх архітекторів є розвиток уміння презентувати власні проектні рішення. Варіативність презентації студентських робіт дозволяє не лише підвищити рівень творчого самовираження, а й сприяє глибшому розумінню архітектурної ідеї, її функціональних та естетичних аспектів. Крім того, варіативність презентацій створює можливість індивідуального підходу до кожного проекту — від класичної архітектурної графіки до інтерактивних мультимедійних форматів. Це підвищує мотивацію студентів, стимулює творчу ініціативу та сприяє формуванню професійного мислення, орієнтованого на реальні потреби сучасної архітектурної практики. Загалом студентами було використано більше тридцяти технік. Таким чином, варіативність презентації робіт студентів архітекторів вражає.

Бібліографія

1. Архітектурні обміри та інвентаризація пам'ятників [Текст] : навч. посіб. / Т. М. Клименюк, Х. С. Бойко ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2010. - 173 с.
2. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навч. посібник / Т.М. Клименюк. – Львів: Видво Львівська політехніка, 2012. – 342 с.
3. Проектна графіка: навч. посібник/ Т.М.Клименюк, Н.А. Консулова, М.В. Бевз, Х.І.Ковальчук; За ред. Т.М.Клименюк.- Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. - 220 с.
4. Слєпцов О. С. Архітектурне проектування і реконструкція православних храмів: Підручник для ВНЗ / Українська академія архітектури, Київський національний університет будівництва та архітектури, Науково-проектне архітектурне бюро ЛІЦЕНЗіАРХ. — К.: А+С, 2014. – 272 с.
5. Слєпцов О.С., Куковальська Н.М., Ніканоров С.О., Горіна А.О., Адаменко М.В. Враження від проведення курсового проекту Обміри пам'ятки архітектури та обмірно-проектної практики в Національному заповіднику «Софія Київська» // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. Збірник.-К.: КНУБА, 2020.- Вип. 19. С. 171– 189.
6. Слєпцов О.С., Ніканоров С.О., Ладан Т.М., Пивоваренко О.В. Щоденник обмірної та проектної практик. Дубно – літо 2015 // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. Збірник.-К.: КНУБА, 2020.- Вип. 19. С. 8– 98.

7. Слєпцов О.С., Ніканоров С.О., Ладан Т.М., Пивоваренко О.В. Щоденник обмірно-проектної практики. Дубно – літо 2016 // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. Збірник.-К.: КНУБА, 2020.- Вип. 19. С. 100– 170.
8. Слєпцов О.С., Ніканоров С.О., Ладан Т.М., Пивоваренко О.В. Щоденник обмірно-проектної практики. Дубно – літо 2017 // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. Збірник.-К.: КНУБА, 2020.- Вип. 19. С. 222– 258.
9. Слєпцов О. С., Ніканоров С. О., Новосад І. Г., Кириленко В. В., Павлова С. В., Трофимчук С. М., Троценко Є. Ю., Базирін А. В., Лазарєва В., Чікунова Д. Практичні заняття студентів першого курсу на території Софії Київської. // Архітектурний вісник КНУБА. К.:КНУБА, 2023. Вип.26-27 с. 86-105.
10. Слєпцов О. С., Ніканоров С. О., Сьомка С. В., Щербаков О. В. Особливості проведення обмірно-проектної практики студентів і курсу в м. Дубно // Архітектурний вісник КНУБА: Наук.-вироб. Збірник.-К.: КНУБА, 2020.- Вип. 19. С. 284– 330.
11. Sleptsov O. Orthodox Church Architecture: From Concept to Implementation / Ukrainian Academy of Architecture, Kiev National University of Construction and Architecture, LICENCE&ARCH Architectural Practice. - Kyiv: A+C; Istanbul, 2019 - 608 p.
12. Слєпцов О.С. Храмы украинской православной церкви. К.: Издательский дом «A+C», 2010. - 48 с.
13. Храм на честь ікони Божої Матері “Живоносне Джерело” веб-сайт URL: <http://www.hram.kiev.ua/> (дата звернення: 19.10.2025).

Bibliography

1. Architectural measurements and inventory of monuments [Text]: textbook / T. M. Klymenyuk, H. S. Boyko; National University "Lviv. Polytechnic". - L.: Publishing House of Lviv. Polytechnic, 2010. - 173 p.
2. Klymenyuk T.M. Drawing, drawing, composition: textbook / T.M. Klymenyuk. - Lviv: Publishing House of Lviv Polytechnic, 2012. - 342 p.
3. Design graphics: textbook / T.M. Klymenyuk, N.A. Konsulova, M.V. Bevz, H.I. Kovalchuk; Ed. T.M. Klymenyuk. - Lviv: Publishing House of the National University "Lviv. Polytechnic", 2009. - 220 p.
4. Sleptsov O. S. Architectural design and reconstruction of Orthodox churches: Textbook for universities / Ukrainian Academy of Architecture, Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture, Scientific and Design Architectural Bureau LICENSiARCH. — Kyiv: A+S, 2014. – 272 p.
5. Sleptsov O. S., Kukovalska N. M., Nikanorov S. O., Gorina A. O., Adamenko M. V. Impressions from conducting the course project Measurements of architectural monuments and measurement and design practice in the National Reserve "Sophia of Kyiv" // Architectural Bulletin of the Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture: Scientific and Productive Collection.-Kyiv: Kyiv National University of Civil Engineering and Architecture, 2020.- Issue. 19. P. 171– 189.
6. Sleptsov O.S., Nikanorov S.O., Ladan T.M., Pivovarenko O.V. Diary of measurement and design practice. Dubno – summer 2015 // Architectural Bulletin of the KNUBA: Scientific-Production Collection.-K.: KNUBA, 2020.- Issue. 19. P. 8– 98.
7. Sleptsov O.S., Nikanorov S.O., Ladan T.M., Pivovarenko O.V. Diary of measurement and design practice. Dubno – summer 2016 // Architectural Bulletin of the KNUBA: Scientific-Production Collection.-K.: KNUBA, 2020.- Issue. 19. P. 100– 170.
8. Sleptsov O.S., Nikanorov S.O., Ladan T.M., Pivovarenko O.V. Diary of measurement and design practice. Dubno – summer 2017 // Architectural Bulletin of the KNUBA: Scientific-Production. Collection.-K.: KNUBA, 2020.- Issue 19. P. 222– 258.
9. Sleptsov O. S., Nikanorov S. O., Novosad I. G., Kyrylenko V. V., Pavlova S. V., Trofymchuk S. M., Trotsenko E. Yu., Bazyrin A. V., Lazareva V., Chikunova D. Practical classes of first-year students

on the territory of St. Sophia of Kyiv. // Architectural Bulletin of the KNUBA. K.:KNUBA, 2023. Issue 26-27 p. 86-105.

10. Sleptsov O. S., Nikanorov S. O., Semka S. V., Shcherbakov O. V. Features of conducting surveying and design practice of students and the course in Dubno // Architectural Bulletin of KNUBA: Scientific-Product. Collection.-K.: KNUBA, 2020.- Issue 19. P. 284– 330.

11. Sleptsov O. Orthodox Church Architecture: From Concept to Implementation / Ukrainian Academy of Architecture, Kiev National University of Construction and Architecture, LICENCE&ARCH Architectural Practice. - Kyiv: A+C; Istanbul, 2019 - 608 p.

12. Sleptsov O. S. Temples of the Ukrainian Orthodox Church. K.: Publishing house "A+S", 2010. - 48 p.

13. Temple in honor of the icon of the Mother of God "Life-giving Source" website URL: <http://www.hram.kiev.ua/> (date of access: 19.10.2025).

Serhii Nikanorov

candidate of architecture, associate professor

Department of Fundamentals of Architecture and Architectural Design, KNUBA

nikanorov.so@knuba.edu.ua

orcid.org/0009-0003-1002-599X

METHODOLOGY FOR CONDUCTING MEASUREMENT PRACTICE BY FIRST-YEAR STUDENTS

© Nikanorov S.O.,2025

Abstract: The article examines the features and this year's innovations in conducting educational practice (measuring, design) at the Department of Fundamentals of Architecture and Architectural Design of the KNUBA. The article presents a retrospective of the practice in different years. The organization of the process, the methodological sequence of work are described. Special attention is paid to the introduction into the practice process. variability of presentation of graphic works of students of architects. Modern architectural practice requires specialists not only to master traditional drawing methods, but also the ability to apply various forms of visualization - from manual graphics to digital modeling.

Problem statement: the need to improve and test the methodology for conducting measurement practice for first-year students by mastering various submission techniques, in-depth study of outstanding monuments of domestic architecture, the ability to publicly defend the project. In the process of educational practice, students are given the opportunity to choose the most appropriate means of presenting the results of their work. This approach promotes the development of individual creative thinking, forms a sense of composition, color, scale, and spatial perception. Variability in the presentation of the material allows for a deeper exploration of the project concept, revealing the author's style, and raising the level of students' aesthetic culture.

Modern architectural education requires constant improvement of methods of training future specialists, which is due to the dynamic development of construction technologies, changing socio-cultural conditions and increasing requirements for the quality of the architectural environment. Educational practice, in particular, measurement and design, is an important stage in the formation of professional competencies of students, as it provides a connection between theoretical knowledge and practical activities. Analysis of the features and innovations in conducting such practice allows you to improve the educational process, increase its efficiency and adapt it to modern challenges of the architectural industry. That is why the study of the issues of organization and methodology of conducting educational practice at the Department of Fundamentals of Architecture and Architectural Design of the KNUBA is relevant and timely.

Keywords: architectural design, architectural training, measurement practice, design practice, techniques, presentation variability.